

A man in a black t-shirt and dark pants is juggling three white balls in a dark room. He is barefoot and has his arms raised. The background is dark with a spotlight illuminating the floor and the man. There are some technical equipment like speakers and lights visible in the background.

Regionala beredningens
verksamhetsrapport 2011



NORRBOTTENS
LÄNS LANDSTING

Innehåll

Uppdraget och avgränsningar 2011	2
Metod och utvärdering	2
Kulturen i Norrbotten	2
Kulturplanen	3
Kulturen och tillväxten	4
Hinder och möjligheter för dansen i Norrbotten	5
Hinder och möjligheter för musiken i Norrbotten	6
Debattfrågor till fullmäktige	7
Förslag	8
Tack till	8
Ledamöter i beredningen	8
Återkoppling	8
Ekonomisk redovisning	8
Ledamöternas aktiviteter	8
Källor	9

Regionala beredningens verksamhetsrapport 2011

Regionala beredningens uppdrag är att öka fullmäktiges kunskaper inom det regionala utvecklingsområdet.

”Ett rikt kulturliv, en aktiv fritid och en levande kulturmiljö medverkar till en regions attraktivitet vid företagsetableringar, skapar arbetstillfällen och påverkar när människor väljer bostadsort. Inom turismen tillhandahåller kulturområdet upplevelser och besöksmål. Med kulturplanen har landstinget fått en helhetsbild över kulturlivet i Norrbotten och ett verktyg för ett långsiktigt och konkret arbete utifrån gjorda mål och prioriteringar.” (Landstingsplanen 2012-2014, s.21)

Disposition

På följande sätt är innehållet i rapporten disponerat:

- Uppdraget och avgränsningar 2011
- Metod och utvärdering
- Kulturen i Norrbotten
- Kulturplanen
- Kulturen och tillväxten
- Hinder och möjligheter för dansen i Norrbotten
- Hinder och möjligheter för musiken i Norrbotten
- Debattfrågor till fullmäktige
- Förslag
- Tack till
- Ledamöter i beredningen
- Återkoppling
- Ekonomisk redovisning
- Ledamöternas aktiviteter
- Källor

Uppdraget 2011

Regionala beredningen har under 2011 arbetat med uppdraget *kultur*; att kartlägga vilka hinder och möjligheter som finns samt kulturens betydelse för tillväxten i Norrbotten. Eftersom detta var ett omfattande uppdrag beslutade beredningen att lägga fokus på musiken och dansen i Norrbotten för att uppdraget skulle vara greppbart/möjligt att genomföra.

Metod och utvärdering

Beredningen har haft som ambition att ägna den största delen av de tilldelade 15 dagarna i dialog runt om i länet, vilket man lyckats med.

Under beredningens första möte beslutades vem/vilka som skulle besökas och beredningen försökte samtidigt fördela besöken runt om i länet.

Dialogen har innefattat besök på olika musik- och dans inrättningar/verksamheter (se tacklista i slutet). Ibland har beredningen träffat verksamheter med fokus på antingen dans eller musik och ibland har beredningen besökt verksamheter som arbetar med både dans och musik. Dialogtillfällena har i några fall kombinerats med interna beredningsmöten, andra gånger har ledamöterna bjudit in gäster från olika verksamheter till beredningsmötet.

Regionala beredningens arbetsätt innebär att kunskapsuppbyggnaden skett löpande genom hela uppdraget. Tillsammans med regionala enheten på landstinget genomfördes en kunskapsdag under våren där ledamöterna fick ta del av enhetens övergripande kunskap om hur kulturen kan vara en tillgång och framgångsfaktor för tillväxten i länet.

För många i beredningen är det deras första beredningsuppdrag men också ett nytt sätt att arbeta politiskt. Det har varit lärorikt och det finns fortfarande en del smådetaljer i arbete som går att utveckla och arbeta vidare med inför kommande uppdrag. Beredningen har även som vidare ambition att bli ännu bättre på att täcka in hela länet med dialogtillfällen.

Kulturen i Norrbotten¹

Norrbotten är ett mångfasetterat län med olika förutsättningar både kulturellt och geografiskt. Länet utgör en fjärdedel av landets yta, men endast 2,8 procent av landets befolkning. Varje del av länet har sin unika prägel och måste utvecklas utifrån sina egna villkor. Styrkan i länets utveckling och i kulturarbetet är att med länets olikheter som tillgång skapa en stark och hållbar utveckling för hela länet. Avstånden och befolkningsstrukturen innebär en särskild utmaning när det gäller tillgängligheten till kultur. För att kulturen ska kunna spela sin roll i Norrbotten behöver det bli enklare att delta i kulturlivet var man än bor eller befinner sig. Det gäller vare sig det handlar om att kunna ta del av eller delta i en skapande verksamhet.

Situationen för kulturskapare i Norrbotten ser förhållandevis likartad ut som i landet i övrigt. Skillnaden måste dock sägas vara de mycket långa avstånden, då länet är glesbefolkat, som skapar särskilda förutsättningar för arrangemang och deltagande utifrån kostnader för resor och transporter samt behov av övernattningsmöjligheter. Automatiskt infinner sig ett behov av tur-

¹ Kulturplanen 2011-2013

néstöd då kostnader för grupper snabbt blir höga. Kulturskapare inom institutionerna upplever motsvarande problem.

När det gäller frilansande skådespelare och sångare i olika genrer kan sägas att fastän det inte finns så många utövare har dessa oftast inte möjlighet att försörja sig fullt ut. Några sångare med samiskt ursprung har funnits med i nationell och internationell sammanhang genom åren så även idag. Musiker finns i olika genrer och har möjlighet att i varierande grad försörja sig på heltid.

I Norrbotten ser utvecklingen ut som i de flesta andra delar av landet att rekryteringsbasen till föreningar och studieförbund minskat, att det finns svårigheter att hålla samma aktivitetsnivå som tidigare. Uppenbart är också att ungdomar idag skapar arrangemang och delaktighet i upplevelser på ett helt annat sätt än tidigare generationer, genom tillfälliga nätverk, med hjälp av webben och så vidare.

Kulturplanen²

I december 2009 tog riksdagen beslut om den nya kulturpolitiken. En grundläggande del i beslutet var skapandet av en ny modell för kulturpolitisk samverkan mellan staten, landstingen och kommunerna. En närmare utredning av förutsättningar för form och innehåll gjordes därefter av Kultursamverkansutredningen (SOU 2010:00, särskild utredare Chris Heister, landshövding i Västerbotten). Utredningen föreslog fem pilotregioner/landsting som skulle bli de första att pröva modellen och Norrbotten var en av dessa. Kultursamverkansmodellen förutsätter att kommuner/landstinget arbetar fram en kulturplan, som visar hur regionen avser att fördela aktuella, decentraliserade statliga bidragsmedel.

Landstingets och kommunernas vision innebär att länets livsmiljöer ska utvecklas så att människor både kan och vill bo på olika platser i länet, samtidigt som länet är ett attraktivt besöksmål. Kultur i dess många former är en betydelsefull del av den regionala utvecklingen och därmed också en faktor för tillväxten. Ett rikt och utvecklande kulturliv har stor betydelse för en heläckande bild av Norrbotten i Sverige och i Europa. Ett rikt kulturliv, en aktiv fritid och en levande kulturmiljö medverkar till regionens attraktivitet vid företagsetableringar, skapar arbetstillfällen och har betydelse när människor väljer bosättningsort. Inom turismen tillhandahåller kulturområdet upplevelser och besöksmål. Kulturområdet i Norrbotten fungerar som en egen sektor med många företagare och fria kulturutövare. På många håll diskuteras hur kultursektorn och andra näringar ska finna närmare samarbetsformer och dra fördel av varandras kompetenser.

Den kreativa näringen blir en allt viktigare faktor i samhällsutvecklingen. För att ge en positiv bild av vår del av världen är kulturen ett av de väsentligaste verktygen. Om vi är stolta över Norrbotten och vad länet kan erbjuda, kan vi också med trygghet och öppenhet närma oss andra i samverkan och förståelse. Inte minst gäller detta kunskaperna om vårt kulturarv och vår historia. Ett gott län att leva i är målet för alla insatser inom den offentliga sektorn, vare sig det handlar om hälso- och sjukvård, näringsliv, utbildning eller kultur och fritid. Visionen om ett gott liv handlar också om sociala samman-

² Kulturplanen 2011-2013

hang och ett hälsosamt liv. Också i dessa sammanhang är kultur en viktig fråga. I planen har därför frågor om sambanden mellan kultur och hälsa en viktig plats.

Kultur har emellertid också ett egenvärde och ger upplevelser som kan delas med andra, men som ibland är alldeles unika för varje individ. Att ta del av kultur genom ett utbud eller att själv delta i kulturaktiviteter ger nya tankar och värderingar som påverkar alla delar i livet.

Kulturyttringar av olika slag är också ett samhälles tryckmätare, där kritik, innovativa tankar och det mest aktuella – ibland också det mest provocativa – kan skapa en demokratisk diskussion och debatt.

Under 2011 har 1,2 miljoner statliga utvecklingsmedel lagts på kulturplanen och samarbetet i kultursamverkansmodellen. Cirka 2 miljoner har också tillskjutits från regionen i extra medel under året. I nya budgetpropositionen lägger staten 25 miljoner extra till kultursamverkansmodellen.

Analys och slutsatser

Regionala beredningen anser att kulturplanen är en viktig del för vidareutvecklingen av kulturen i länet. Beredningen kan inte i detta läge dra några avgörande slutsatser vad gäller positiva eller negativa effekter av kulturplanen. Planen har precis tagits och mycket av arbetet precis påbörjats.

Beredningen anser att samverkansmodellen, samarbetet mellan kommunerna och landstinget, blir avgörande för genomförandet och resultatet av kulturplanen. Det är extra viktigt att glesbygdskommunerna är involverade för säkerställandet av ett rikt kulturliv även på mindre orter med långa resvägar till större kulturevenemang.

Kulturen och tillväxten³

Ett rikt och spännande kulturliv är en faktor som på senare år har lyfts fram som en av de absolut viktigaste konkurrensfördelarna ett län kan tillskansa sig. En kreativ ung människa som idag ska välja stad att flytta till vill ha en spännande plats med intressanta människor och högt i tak för oliktankande och olika livsstilar. Kulturen öppnar dörren för dessa människor.

Kultur föder kultur. En stad med ett intressant kulturutbud, en levande handel och välmående restauranger är en stad de flesta kan tänka sig flytta till och ingen stad kommer i förlängningen att kunna överleva utan ett grundläggande kulturutbud.

Invånarnas engagemang

Engagerade invånare är ett tecken på en befolkning som känner ett behov av att bevaka och påverka skeenden i sitt närsamhälle och dessutom upplever sig ha möjlighet att göra detta. Kulturen kan bidra till ett ökat engagemang hos invånarna genom att den tar på sig rollen av samhällskritiker. Den ställer de svåra frågorna, lyfter fram svagare grupperns perspektiv och kan få människor att se bortom partiprogram och kommunala avsiktsförklaringar. Detta är bra för demokratin och ökar engagemanget.

³ Kulturen och staden, Rudolf Antoni

Analys och slutsatser

Regionala beredningen anser att det är viktigt att säkra den långsiktiga tillväxten för länet. Både inom musiken och dansen upplever beredningen att det finns brister i marknadsföringen för att sprida den till alla delar av länet och kanske landet. Men också att inte underskatta vikten av att skapa arenor för framförallt barn och ungdomar vad gäller musik och dans för att få dessa att stanna kvar i länet och bidra till tillväxten.

Beredningen anser att det är viktigt att invånarna i hela länet ska ha möjlighet att utöva och ta del av kulturutbudet i Norrbotten. Beredningen upplever att mycket av kulturutbudet främjar kustborna och i mindre utsträckning inlandet och glesbygden. Regionala beredningen är medveten om att mindre kommuner i länet kan ha ett ekonomiskt kärvt läge och att de då prioriterar annat än kulturen.

Beredningen anser också att det är viktigt att på olika sätt uppmuntra och stödja företagsamhet som innefattar någon form av kulturyttring då många av länets musiker och dansare frilansar för att överleva på sitt yrke. Det är inte ovanligt att den enskilde utövaren är egenföretagare med F- skattsedel.

Hinder och möjligheter för dansen i Norrbotten⁴

Dansen i Norrbotten har utvecklats på ett påtagligt sätt under de senaste 20 åren. Idag är dansen en etablerad konstform i Norrbotten, även om den ännu inte har en lika självklar och tydlig plats som teatern och musiken.

Det är svårt att få pojkar engagerade och intresserade av dans men här har den länsövergripande dansverksamheten i Norrbotten, Dans i Nord, varit framgångsrik. Förutom Dans i Nord finns också dansverksamhet genom olika dansskolor och dans- och rytmikverksamhet i Luleå, Piteå och Kiruna.

Dans i performance lärs ut på Sverigefinska folkhögskolan i Haparanda. Kompani Nomad är ett professionellt samiskt danskompani som arbetar för att återinföra de samiska danstraditionerna. Kompaniet har som mål att få ett nationellt uppdrag att skapa en ny samisk dansteater för barn och ungdomar.

Dansen, genom Dans i Nord, motsvarar i hög grad det kulturpolitiska målet om allas möjligheter till kulturupplevelser och att utveckla sina skapande förmågor. Genom strävan att förmedla kvalitativa dansföreställningar i hela länet och att göra barn och ungdomar delaktiga i utövande fortsätter verksamheten att utveckla medvetenheten och bildningen om dans. I arbetet främjas också internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan. Liksom för konsten är infrastrukturen ännu inte helt tydlig och stabil.

Analys och slutsatser

Beredningen upplever att dansen är ett viktigt inslag i kulturutbudet för länet. Ledamöterna erfar att allt fler pojkar har börjat dansa. Om trenden nu är bruten till att pojkar drar sig till dansen är svårt att sja om. Den är fortfarande

⁴ Kulturplanen 2011-2013

stark dominerad av flickor men alla de som beredningen har haft kontakt med anser att det behövs fler pojkar till våra danslokaler. Det finns stora brister inom dansen idag; få scener, brist på träningslokaler och svårt för färdigutbildade dansare att försörja sig på sin konstform. Flickor och pojkar som idag utbildar sig till dansare i länet flyttar oftast härifrån på grund av att det inte finns någon framtid som dansare här.

Sammanfattningsvis finns många hinder för dansen i länet samtidigt som det finns ett stort engagemang och välmeriterade dansutbildningar i länet. Allt fler utbildar sig till dansare men det är svårt att stanna i länet för att utöva dans som yrke.

Hinder och möjligheter för musiken i Norrbotten⁵

Den musikaliska infrastrukturens fokus och enda utbyggda institution vid sidan av Piteå Musikhögskola är Norrbottensmusiken. Dessa institutioner samarbetar på ett mycket aktivt sätt. Musiklinjen vid Framnäs folkhögskola är också av betydelse för musiklivet i Norrbotten bland annat som rekryteringsbas för Musikhögskolans olika linjer.

Sverigefinska folkhögskolan samarbetar med Kalix kommun i en musiklärarutbildning i pop, rock och jazz.

Norrbottensmusiken ska fungera som ett nav i musiklivet med sin länsverksamhet dels genom produktioner/konserter, dels genom workshops och pedagogiskt arbete som genomförs i alla länets kommuner.

Förutom Norrbottensmusiken finns många utövare i det fria musiklivet, band och grupper av mer eller mindre fast karaktär. Det finns enskilda musikutövare inom olika genrer och inte att förglömma, den musik som skapas och genomförs för olika kyrkliga evenemang och det musikutövande som kyrkan driver i egen regi och i samarbete med andra. Norrbotten har en stark körsångartradition och en av Sveriges mest välkända vokalensembler med erkänt hög kvalitet och direkt koppling till Musikhögskolan i Piteå, Erik Westbergs vokalensemble.

Vissa kommuner har också särskilt många ungdomsband och anordnar också sammankomster där dessa kan träffas mellankommunalt. Exempel på dessa är Överkalix, Haparanda och Luleå. När det gäller kulturskolor/musikskolor i Norrbotten ser kartan mycket olika ut. Vissa kommuner har uppdragit åt studieförbunden att arbeta med musikskoleverksamhet på fritiden, andra kommuner har gratis undervisning inom kultur-/musikskolans ram. Kulturskolorna är mycket ofta kopplingen vidare för norrbottens ungdomar till ungdomsmusicerande och till estetiska utbildningar. I Norrbotten finns en del fristående artister som försörjer sig på sitt musikutövande, men med en nationell och till och med internationell marknad.

De artister med rötter i den samiska kulturen är tydliga exempel på hur man kan lyfta fram kulturen nationellt och internationellt, detta samtidigt som de också för fram den samiska kulturen i sitt yrkesutövande. Detsamma kan också börja skönjas i fråga om tornedalska artister med rötter i meänkieli.

Föreningslivet har haft betydelse för utvecklingen av musiken i norr. Studie-

⁵ Kulturplanen 2011-2013

förbunden är idag viktiga för musiklivets utveckling och särskilt i ungdomsarbetet.

Analys och slutsatser

Beredningen har tagit del av olika delar av länets musikliv under uppdraget. Ledamöterna ser stora skillnader mellan både utövande och utbud mellan stad och glesbygd. I de större städerna finns ett etablerat kulturliv där både engagemang och andra förutsättningar (lokaler, utrustning) finns.

Beredningen anser att vissa av aktörerna kring Piteå musikhögskola, tenderar att inte se sin plats i ett större sammanhang och tittar mer på sin egen verksamhet. Utbudet verkar därför inte nå ut i länet i tillräckligt stor utsträckning.

Piteå musikhögskola har ett stabilt elevunderlag och eleverna är eftertraktade på arbetsmarknaden men det är fortfarande svårt att få färdiga elever att stanna i länet, trots den inspirerande miljön, då de fasta tjänsterna är få. Musikhögskola är fortfarande ganska anonym i länet, de marknadsför den egna kommunen och mycket av verksamheten stannar där.

Beredningen ser att i glesbygden överlever musiken med hjälp av eldsjälarna. Brist på lokaler och utrustning gör att nätverket kring ungdomarna är skört. Länets scen är inte öppen för alla. Inget stabilt samarbete finns mellan glesbygdskommunernas verksamhet och exempelvis Piteå musikhögskola eller Norrbottens musiken.

De anordnas lokala initiativ och/eller exempelvis spelningar för yngre band i samband med musik direkt tävlingar eller ”lördagsrock” runt om i länet. Det finns projektmedel hos landstinget där lokala band ansöker om medel för att kunna turnera i länet. Regionala beredningen anser att trots att dessa projekt-pengar finns så behövs det fler arrangerade tillfällen för unga musiker. Beredningen är medveten om att vissa arenor finns för unga musiker men anser att de fortfarande är för få. Länet har få kommersiella arrangörer som vill/vågar anlita länets unga *källarband*. Det finns lokala möjligheter att spela för glada gäster på puben men det lockar inte seriösa ungdomar som vill visa upp sig. Om de unga banden ska få inspiration i sin musik och ta sig från *källaren* så behövs fler tillfällen att spela i sin egen kommun eller runt om i grannkommunerna.

Debatfrågor till fullmäktige och styrelsen

- Hur kan landstinget öka tillgängligheten och utbudet av kultur för hela länet?
- Hur förbättras samarbetet mellan glesbygden och institutionerna för att sprida kunskap och inspirera på ett bättre sätt?
- Hur kan man bättre använda sig av teknik för att sprida kultur i länet?
- Hur kan landstinget uppmuntra och samordna fler kulturarrangemang?
- Om målet med kulturplanen uppfylls; är det tillräckligt för länet?

Förslag

Regionala beredningen föreslår att landstingsfullmäktige beslutar att uppdra åt landstingsstyrelsen:

- Att föreslå åtgärder som möter upp de behov beredningen uppmärksammat

Tack till:

Balettskolan i Piteå, Dansutbildningen vid Strömbacka, Dans i Nord, Danspoolen, Rytmik och balett i Luleå, SVEFI i Haparanda, Go business, Gällivare kommuns kulturverksamhet, Sameteatern i Kiruna, Norrbottens Musiken, Kammar- kyrkoperan, Studio Acusticum, Norrbotten NEO, Piteå musikhögskola, Musik Direkt, BD Pop, Körsångare i länet, Överkalix kommuns kulturverksamhet, Design Labland

Ledamöter i beredningen

Beredningen har under verksamhetsåret bestått av följande ledamöter:

Lennart Thörnlund (S), ordförande	Mats Dahlberg (MP)
Pernilla Lundqvist (S)	Anders Sundström (NS)
JanÅge Mikalsen(S)	Sead Maglic (NS)
Bente Moen-Åkerholm (S)	Bo Hultin (M)
Roland Nirlén (S)	Anders Josefsson (M)
Kristina Yacoub (S)	Gunnar Selberg (C)
Kati Jääskeläinen (V)	

Återkoppling

Beredningen kommer att återkoppla genom media, nätet och tidningar.

Ekonomisk redovisning

Fördelningsområden	Budget	Utfall	Resultat
Arvoden och omkostnader	743 600	346 700	396 900
Omkostnader för aktiviteter	150 000	81 100	68 900
Summa	893 600	427 800	465 800

Gäller perioden 101101-111013

Ledamöternas aktiviteter

Antalet dagar som de 13 ledamöterna sammanlagt ägnat åt beredningsarbete	Genomsnitt arbetade dagar/ledamot
119,50	9,19

Källor

Landttingsplanen 2012-2014

Kulturplanen 2011-2013

Antoni, Rudolf (2008) "Västsvenska kulturvanor" SOM-institutet, Göteborgs universitet

Regionala beredningens tidigare uppdrag

Uppdrag och rapporter

Uppdrag 2009-2010: Tillväxtbranscher 2020?

Slutrapport: Hinder och möjligheter för länets test- och övnings-
verksamhet, 2009

Delrapport: Hinder och möjligheter för länets upplevelsenäring och energi-
utveckling, 2009

Uppdrag 2008: Norrbotten - en attraktiv region för alla?

Ett arbete om könsidentitet, sexuell läggning, funktionshinder och ålder

Uppdrag 2007: Integrationens och mångfaldens betydelse för tillväxten

Ett arbete om nya svenskar i länet

Tidigare rapporter

Uppdrag 2006: Återkoppling

Uppdrag 2004-2005 Hur skapas förutsättningar för branscher som upp-
fattas som framgångsrika eller har potential att bli det? Hur ska villkoren
utvecklas för att både män och kvinnor ska ha samma förutsättningar att
bo kvar eller flytta till regionen?

Uppdrag 2003: Nyföretagandets villkor samt kulturutbudet i länet

Uppdrag 2002: att kvalitativt utvärdera landstingets satsningar inom
näringslivsutveckling respektive kultur.

Uppdrag 2001: Att ta reda på norrbottningarnas åsikter i regionala utveck-
lingsfrågor

www.nll.se